

Timbros Briefing Paper är en serie kortrapporter som belyser komplexa frågor i ett kortare format. För att läsa detta eller andra av våra briefing papers, besök www.timbro.se/bp. ISBN 978-91-7703-032-4

OM FÖRFATTAREN

Alexander Fritz Englund studerar nationalekonomi vid Uppsala universitet. Detta briefing paper bygger på kandidatuppsatsen "Ever freer union: The association between EU membership and economic freedom" som han skrivit tillsammans med Sebastian Burkart.

KONTAKT

alexander.fritz.englund@gmail.com
Tel. 073 354 85 27

BRIEFING PAPER #9

23 juni 2016

28 länder senare: EU och den ekonomiska friheten

Alexander Fritz Englund

SAMMANFATTNING

- Det pågår en intensiv debatt om huruvida ett EU-medlemskap innebär mer eller mindre marknadsekonomi.
- Genom en statistisk undersökning av de 28 nuvarande EU-medlemmarna har jag undersökt hur nivåerna av ekonomisk frihet ser ut före och efter ett EU-medlemskap under perioden 1970–2013.
- Resultaten visar att länder som har blivit medlemmar i EU har utvecklats i en ekonomiskt mer liberal riktning jämfört med åren innan de blir medlemmar. Det finns inget stöd för att den ekonomiska friheten i länderna har minskat i samband med EU-medlemskap. Modellen kontrollerar för generella trender i Europa mot mer ekonomisk frihet samt för att länder skiljer sig åt.
- Måttet som används för ekonomisk frihet är "Economic Freedom of the World Index" som publiceras årligen av Fraser Institute. Det är det mest använda måttet på ekonomisk frihet inom forskningen.
- Storbritannien har troligtvis bidragit till att driva EU i en mer liberal riktning. Ett utträde, Brexit, riskerar därför att leda EU i en mindre liberal riktning än vad som historiskt varit fallet.

Inledning

I samband med den brittiska Brexit-omröstningen har effekterna av ett EU-medlemskap diskuterats och länder som står utanför den europeiska unionen, som Norge och Schweiz, har lyfts fram som föredömen. Företrädare för det brittiska regeringspartiet Conservatives har bland annat sagt att Schweiz "inte behöver oroa sig för dyr och direkt illvillig EU-reglering"¹ och högerpopulistiska UKIP har menat att Storbritannien skulle kunna konkurrera mer effektivt utan EU-regleringar.²

Detta är i linje med den diskussion som har pågått under lång tid, också i Sverige, om huruvida ett EU-medlemskap innebär mer eller mindre marknadsekonomi – blir statens roll i ekonomin större eller mindre?

Syftet med EU:s inre marknad är att i så stor utsträckning som möjligt garantera fri rörlighet för personer, kapital, varor och tjänster. Dessutom sluts också frihandelsavtal med länder som inte är medlemmar i unionen. Genom regleringen av statsstöd hindrar EU-lagstiftning många gånger stater från att subventionera företag.

Samtidigt utgör subventioner en stor del av EU:s budget och harmoniseringen av regelverk är ofta onödigt detaljerad. EU:s jordbrukspolitik innebär inte bara kostsamma subventioner, utan försvårar också för många länder utanför unionen att sälja sina varor. Det finns också tullar och andra handelshinder såsom antidumpingåtgärder för andra produkter mot många länder som inte är medlemmar som till exempel Kina.

I detta briefing paper undersöker jag sambandet mellan ett medlemskap i EU och graden av marknadsekonomi – som jag benämner ekonomisk frihet. Jag gör en statistisk undersökning som jämför utvecklingen av ekonomisk frihet före och efter att ett land har blivit EU-medlem. Resultatet visar att länder som gått med i EU har utvecklats i en ekonomiskt mer liberal riktning efter medlemskapet.

¹ Hannan (2016)

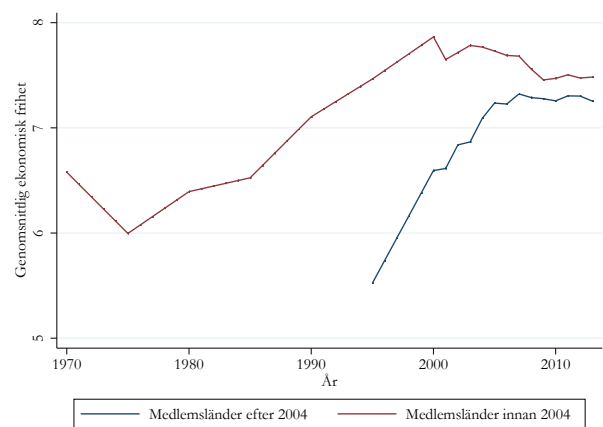
² UKIP (2015)

Vad är ekonomisk frihet?

Ekonomisk frihet är ett samlingsbegrepp som beskriver i vilken utsträckning individer och företag är fria att bedriva olika former av ekonomisk verksamhet utan att möta statliga hinder. Det kan handla om hur låga skatterna är, hur reglerad handeln med andra länder är och hur höga de offentliga transfereringarna är. Tidigare forskning visar att länder som är mer ekonomiskt fria har flera fördelar gentemot andra länder. Ekonomiskt friare länder har en högre ekonomisk tillväxt (Ayal och Karras, 1998), högre livskvalitet (Esposito och Zaleski, 1999), högre grad av mellanmännisklig tillit (Berggren och Jordahl, 2006) samt en högre tolerans gentemot homosexuella (Berggren och Nilsson, 2013).

Som mått på ekonomisk frihet använder den här studien "Economic Freedom of the World Index" som publiceras årligen av Fraser Institute – det senaste året det finns data för är 2013.³

Data sträcker sig tillbaka till 1970 men fram till 2000 finns bara data för vart femte år. Indexet utgörs av en skala från noll till tio, där noll innebär ekonomiskt ofritt och tio är ekonomiskt fritt.

Figur 1. Genomsnittlig utveckling av ekonomisk frihet för de 15 länder som gick med före 2004 (röd linje) och de 13 länder som gick med från och med 2004 (blå linje).

För många länder i Central- och Östeuropa finns det ingen data över ekonomisk frihet förrän 1990-talet, bland annat eftersom de baltiska länderna var en del av Sovjetunionen fram till 1991. I figur 1 delas därför EU:s 28 medlemsländer upp i två grupper när vi tittar på hur den genomsnittliga nivån av ekonomisk frihet har

³ Detta görs i samarbete med tankesmedjan runt om i världen, bland andra Timbro.

förändrats över tid. I den ena gruppen har vi länder som blev medlemmar före 2004 och i den andra länder som blev medlemmar från 2004 och framåt. Det framgår att det inte bara är före detta socialistdiktaturer som har sett en ökad ekonomisk frihet. Även om utvecklingen har varit något negativ under 2000-talet ser vi att det ändå är en påtaglig ökning jämfört med nivåerna för 40 år sedan, vilket följer den generella trenden i världen.

Hur ser sambandet mellan ekonomisk frihet och EU-medlemskap ut?

I modellen tittar jag på utvecklingen inom varje land och undersöker hur ekonomisk frihet utvecklas före och efter att de blivit medlemmar i EU relativt utvecklingen i länder som redan är eller kommer att bli medlemmar i EU. Det görs genom att kontrollera för så kallade land- och årsfixa effekter. Landfixa effekter kontrollerar för att länder kan skilja sig åt när det gäller till exempel kultur och politiska traditioner. Med årsfixa effekter tar jag hänsyn till förändringar som är paneuropeiska och påverkar hela kontinenten, till exempel att det under 1990-talet fanns en liberaliseringstrend både inom och utanför EU.⁴

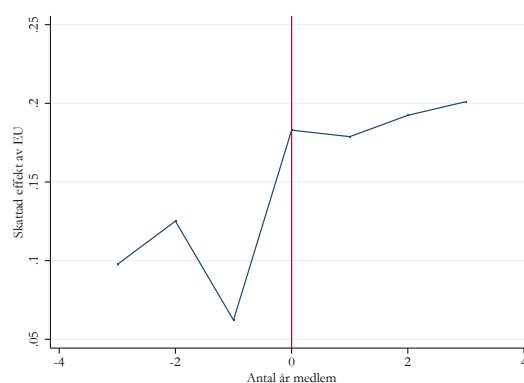
Resultaten visar att ett medlemskap i EU är korrelerat med att ett land blir ekonomiskt friare. Även när jag testar alternativa sätt att utforma modellen på och kontrollerar för EMU-medlemskap, BNP-tillväxt, graden av demokrati och landets allmänna utveckling ser vi ett positivt samband mellan ett EU-medlemskap och ekonomisk frihet. I grundmodellen (se fotnot 4) uppskattas att ökningen av ekonomisk frihet efter att man har blivit medlem är större än dagens skillnad i ekonomisk frihet mellan Sverige och Serbien. Det bör dock påpekas att skattningarna, även om de är förhållandevis stora, inte alltid är statistiskt säkerställda, vilket kan bero på att modellen kontrollerar för flera variabler.

I vissa varianter av modellen har indexvärdet ökat med nästan en enhet efter inträdet i EU. Detta ser vi även när jag bara undersöker länder som har gått med 1995 eller senare. Eftersom indexet mäts på en skala från noll till tio är detta en markant skillnad – som

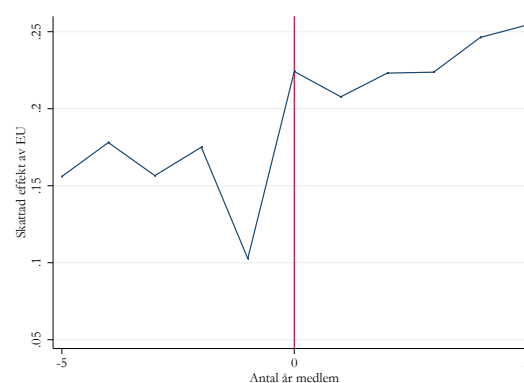
⁴ Matematiskt kan regressionen uttryckas $EF_{it} = \alpha + \alpha_i + \alpha_t + \beta EU_{it} + \varepsilon_{it}$, där EF_{it} är ekonomisk frihet för land i år t , EU_{it} är en dummyvariabel som är 0 de år landet inte är med i EU och 1 de år landet är med, α är en konstant, α_i är landfixa effekter, α_t är årsfixa effekter och β är koefficienten av intresse.

en jämförelse hade Sverige 0,89 poäng högre (7,33) på indexet än Kina (6,44) 2013. Skattningarna skiljer sig också åt i hur statistiskt säkerställt resultatet är. Många skattningar klarar dock med god marginal de nivåer som generellt anses utgöra en gräns för hur säkerställd en skattning bör vara. Även när jag kontrollerar för länders generella trend är den uppskattade effekten statistiskt säkerställd.

När jag undersöker effekten av ett medlemskap och samtidigt kontrollerar för land- och årsfixa effekter ser vi en positiv korrelation mellan EU-medlemskap och ekonomisk frihet (vilket illustreras i figur 2 och 3). Jag undersöker här skillnaden över tid mellan att vara medlem och att inte vara det. Jag undersöker alltså inte bara vad som händer under året man blir medlem.

Figur 2. Skattad effekt av medlemskap i Europeiska unionen, beräknat på länder som gått med under perioden 1973-2007. Källa: Egna beräkningar
Det röda strecket indikerar året som landet går med.

Figur 3. Skattad effekt av medlemskap i Europeiska unionen på länder som gått med under perioden 1981-2007. Källa: Egna beräkningar
Det röda strecket indikerar året som landet går med.

När vi tittar på specifika underkategorier i indexet ser vi att ett EU-medlemskap är korrelerat med ett högre index-värde för samtliga områden, där alla skattningar är statistiskt säkerställda. Den största

uppskattade effekten är inom underkategorin "Stabil valuta och fri valutahandel". En stabil valuta innebär att inflationen är någorlunda stabil och förutsägbar. Denna kategori mäter också hur fria individer och företag är att ha pengar på utländska konton. Vidare ser vi ett positivt samband mellan EU-medlemskap och kategorin "Frihet att handla internationellt" – det vill säga hur höga tullarna är och om det finns importkvoter eller andra regleringar. De uppskattade effekterna är relativt stora. För en liberal demokrati skulle det krävas ganska omfattande reformer för att öka den ekonomiska friheten så mycket som resultaten i tabell 1 visar. Eftersom området "stabil valuta och fri valutahandel" till stor del beror på inflation och penningmängdstillväxt, är det tänkbart att modellen plockar upp vissa förberedelser vad gäller den monetära politiken inför ett införande av euron. Till exempel måste ett land som önskar ansluta sig till euroområdet uppfylla särskilda krav vad gäller inflationstakt.

Tabell 1. Skattad effekt av EU på ekonomisk frihet och indexets olika delar

Område	Skattad effekt
Ekonomisk frihet (alla delområden)	0,71*
Storlek på offentlig sektor	0,56*
Rättssystem och äganderätter	0,38*
Stabil valuta och fri valutahandel	1,1*
Internationell handel	1,04*
Regleringar	0,43*

Indexet mäts på en skala mellan noll och tio. Källa: Egna beräkningar.

* Statistiskt säkerställd uppskattning

Som alltid bör man vara försiktig med att tolka korrelation som ett bevis för orsakssamband, och vara försiktig med att dra slutsatser om vad som skulle hända om ett land lämnar EU, eftersom det aldrig har hänt tidigare. Det går inte utifrån våra resultat att säga något om hur Storbritannien skulle påverkas av ett utträde.

Slutsatser

Om Storbritannien väljer att lämna EU kommer troligtvis fler länder påbörja en diskussion om att eventuellt lämna unionen. Risken är särskilt stor eftersom EU-kritiska populistpartier får större inflytande i allt fler europeiska länder.

När dessa diskussioner uppstår är det viktigt att studera vilka följer ett medlemskap har. Blir länder som går med i EU mer eller mindre ekonomiskt fria? Sammantaget verkar ett medlemskap i Europeiska unionen korrelera med att ett land blir friare ekonomiskt. Även när vår modell kontrollerar för många variabler, som till exempel BNP-tillväxt och landets allmänna utveckling ser vi att resultaten fortfarande visar ett positivt samband. Att Storbritannien har varit med och påverkat EU har med stor sannolikhet bidragit till detta.

REFERENSER

Ayal, Eliezer B och Karras, Georgios (1998), Components of Economic Freedom and Growth: An Empirical Study, *The Journal of Developing Areas*, 32(3): 327-338.

Berggren, Niclas och Jordahl, Henrik (2006), Free to Trust: Economic Freedom and Social Capital, *Kyklos*, 29(2): 141-169.

Berggren, Niclas och Nilsson, Therese (2013), Does Economic Freedom Foster Tolerance?, *Kyklos*, 66(2): 177-207.

Esposito, Alfredo G och Zaleski, Peter A (1999), Economic Freedom and Quality of Life, *Constitutional Political Economy*, 10(2): 185-197.

Gwartney, James, Lawson, Robert och Hall, Joshua (2015), *Economic Freedom of the World: 2015 Annual Report*, Vancouver: Fraser Institute.

Hanke, Steve H och Walters, Stephen JK (1997), Economic Freedom, Prosperity and Equality: A Survey, *Cato Journal*, 17(2): 117-146

Hannan, Daniel (2016), "What Brexit would look like for Britain", *The Spectator*, 23 januari. <<http://www.spectator.co.uk/2016/01/what-brexite-would-look-like-for-britain/>>, tillgänglig 2016-05-24.

UKIP (2015), "Wrightbus is a victim of EU regulations", <http://www.ukip.org/wrightbus_is_a_victim_of_eu_regulations>, tillgänglig 2016-05-24.

TIMBRO

Kungsgatan 60, Box 3037,
103 61 Stockholm, Sweden

Telefon: +46 8 587 898 00

Fax: +46 8 667 00 37

E-mail: info@timbro.se